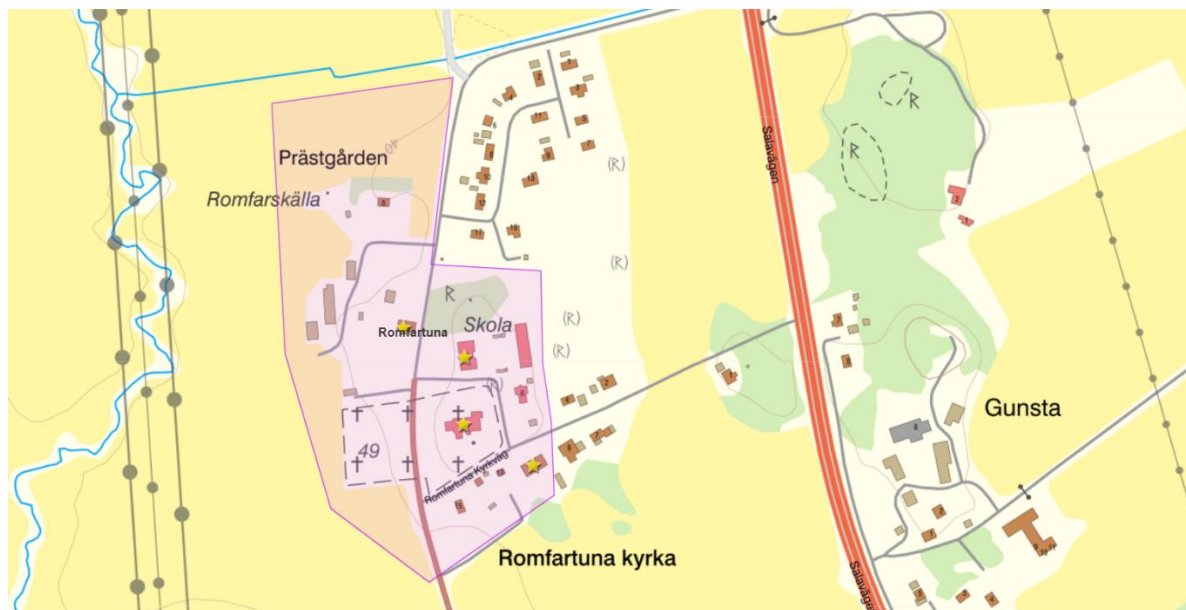

ROMFARTUNA

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Romfartuna socken ligger i centrala delen av Västmanlands län, ca 2 mil norr om Västerås. Kyrkbyn ligger på en mindre höjd i ett två mil långt och vidsträckt slättlandskap. Kyrkan är med sin smäckra spira ett betydande landmärke. Siktlinjer från landsvägen och omgivande byar är viktiga. Slättbygden domineras av större gårdar samlade i byar. På åkerholmarna i området ligger fornlämningar i form av boplatser från järnåldern. Gravar har påträffats vid kyrkogården. Området tycks ha varit bebyggt redan på stenåldern. Tidigare ska det ha funnits ruinrester efter ett kapell bredvid kyrkan, idag inte synliga.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

I nordsydlig riktning går Badelundaåsen som sedan medeltiden varit en av landskapets viktigaste kommunikationsleder. En äldre landsväg passerar genom kyrkbyn. Vägen drogs om på 1960-talet och passerar inte längre gårdarna Brånsta och Norrtuna. Vid Norrtuna norr om kyrkbyn står en milstolpe kvar. I övrigt är vägsträckning bortplöjd och inga synliga spår finns norr om Norrtuna. Den södra delen av den äldre landsvägssträckan finns kvar. Den äldre landsvägen förenar byarna i söder med kyrkbyn via en gammal stenbro över Hovgårdsbäcken söder om kyrkbyn.

Nordväst om kyrkbyn finns Romfars källa. Den omtalas under 1700-talet som en av de förnämsta offerkällorna i socknen. Rester efter timrad skoning har hittat vid rensning av brunnen. Prästgården använde sig av denna källa under första delen av 1900-talet för att med ett vindspel pumpa vatten till en cistern placerad nordväst om skolbyggnaden.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Kyrkan ligger på en höjd med bebyggelsen omkring sig. De låga kyrkogårdsmurarna i gråsten kan upplevas höga eftersom den omgivande marknivån ligger lägre än kyrkogårdens. Dendrokronologiska analyser av kyrkans medeltida takstolar tyder på att den uppfördes omkring 1310.

Kyrkobyggnaden är mycket central i byn. Omkring den ligger skolbyggnaden, den före detta bygdegården, prästgården samt några privata bostadshus. Under 1960-talet tillkom några hus med en

väg i östra kanten av kyrkbyn. Under 2010-talet har ett område med villor etablerats norr om skolbyggnaden.

GRÖNSTRUKTUR

De privata fastigheterna har idag högväxta häckar som omger tomterna och avskiljer dem från kyrkbacken och skolans verksamhet. Prästgården omges av en stor tomt med äldre träd, bland annat fruktträd. Omkring skolbyggnaden finns stora grusytor. Kyrkogården delas av den äldre vägen. Trädader avgränsar mot väg.

BEBYGGELSE

Prästgården uppfördes omkring 1805. Gården var då kringbyggd. Huvudbyggnaden är klädd med ljusmålad panel. Det tegelbelagda mansardtaket har brutna gavelspetsar. Små, runda fönster, så kallade oxögon, pryder gavlarna. Till ekonomibyggnaderna hör en visthusbod och ett bryggghus. Fler byggnader har funnits på prästgården. En visthusbod som tillhört prästgården har flyttats till en plats strax öster om kyrkan och används av socknens hembygdsförening. Norr om prästgården ligger en arrendegård.

Tidigare (innan 1700-talet) låg prästgården nordost om kyrkan, mellan Nortuna, Berg och Gunsta ägor. Grundstenar och källare syntes fortfarande under mitten av 1700-talet. Det är inte utrett om dessa är synliga idag.

Bygdegården uppfördes i början av 1900-talet. Idag är den privatägd. Skolan byggde 1893. Idag är den en förskola med flera nya modulbaracker. Tidigare har det legat en fattigstuga vid kyrkan. En komministergård fanns i Brånsta under 1700-talet.

Norr om kyrkbyn ligger ett område av ny villabebyggelse på före detta åkermark. Byggnaderna består av 1–1 ½-plans villor med sadeltak och fasader av ljusa kulörer på träpanel.

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	1200-tal	Sen medeltid och 1600-tal i karaktär
Ja Prästgård	1804–09	
Sockenstuga		
Klockargård		
Fattigstuga		
Ja Skolhus	1890–93	
Tiondebod		
Sockenmagasin		
Kyrkstall		
Ja Bygdegård	Början av 1900-talet	Bygdegård

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350	o	1 Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550		2 Betydande värde i delar
1550–1760		3 Få betydande värden
1760–1860		
1860–1920		
1920–2000		
☐ Blandad tidsperiod		

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Kyrkan är central placerad i byn. Omgivande bebyggelse av blandad karaktär och ålder.

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, förskoleverksamhet, föreningsverksamhet, privata bostäder.

ATT TÄNKA PÅ

Siktlinjer viktiga mot kyrkan från norr och söder på väg 696 och från öster på väg 697.

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Placering för tidigare prästgård?

KÄLLOR

Kyrkokaraktärisering Romfartuna kyrka 2004–2005, Västerås stift

Västeråsbygden: ett program för kulturminnesvård. D. 1, Sockenvis beskrivning över kulturminnen. (1987). Västerås: Kulturnämnden

Fornlämningsregistret, www.raa.se 2021-10-25

Lantmäteriet, äldre kartmaterial, www.lantmateriet.se 2021-10-25

Romfartuna kyrka.

Romfartuna skola, idag förskola.

Baracker tillhörande Romfartuna förskola

Romfartuna före detta prästgård.

Romfartuna före detta prästgårds gavel med oxögon.

Visthusbod flyttad från prästgården upp till kyrkbacken.

Nybyggt villaområde norr om kyrkbyn.